

Budapesti park-stílus

A fővárosunkban járt idegenek inkább keveselleni szokták az itteni parkok mennyiségét és minőségét. Pedig Budapest idestova háromnegyed évszázadja nagyváros, azóta ebben a kitűnő talajban hatalmas fák, fasorok, ligetek nőttek volna. És mégis, hol áll Budapest park-kulturája aránylag akár csak Grác, vagy Brassó mögött is!

Ami komolyan értékes nagy közkertje van Budapestnek, a Városliget és a Margitsziget, az is két idegen eredetű nagyurnak, a nádornak meg a magyar águ főhercegnek alkotása. Ellenben hovatovább minél rohamosabban nőtt Budapest, annál fősvényebben áldozott parkterületekre, innál idegenebb szívvvel viselkedik a fák iránt. Budapest körutainak vagy Andrássy-utjának fái mintha alig husz-harmincévesek volnának, sőt mintha utóbb mindinkább tőpörödnének; a dunakorzói, vagy az egyik költőnkől megénekelt Üllői-uti fák pedig harminc év előtti állapotukhoz képest ma már kinos látványt nyújtanak.

Ezzel szemben magában az országgyűlésben minapában feltűnő dicséretét hallottuk, nem is egyszer, és éppen a kormány részéről, a fővárosi parkok legujabb stílusának. Ilyen parlamenti dicséretet aligha kapott valaha akár Firenze, akár Páris vagy London városi műkertészete.

Minden művészetnek, így a kertészetnek stílusa alakulásán is meglátszik a maga korának jelleme. A nálunk most néhány éve divatos ugynevezett francia parkstílust a XIV—XVI. Lajosok teremtették meg. Ősük a versaillesi királyi park. Ez a park a világért sem arra való volt, hogy abba a köznép beletehesse a lábát és benne gyönyörködhesse. A versaillesi park ugy körül volt kerítve és ugy el volt zárva, hogy polgári rendű embernek még az orrát is lehetetlen volt belé ütnie, hogy virágait és oxigénjét élvezhesse. A versaillesi park kizárólagos rendeltetése az volt, hogy az élet-habzsolásban elvénült és a természettől idegen kedélyű uralkodó és a pamlagonheverésben elpuhult királynő meg az ugyanolyan udvaruk a palota ablakából karszéken ülve letekintvén: csinos és nemfárasztó képben gyönyörködhesse. Az angolkert szabad tenyészetével szemben ezért alkalmazott a francia udvari kertész nem fárasztó formáju, mondhatni együgyűen kirajzolt alaku geometriai síkokat. Nem háromkiterjedésű élőlények ezek a parkok, hanem csak kétkiterjedésű élettelen rajzok, az ablak páholyából alátékintő szem elé odahelyezve, mint egy rajzpapiros. Légiával formált négyszögletű tó szerepel benne, mint a gyöpre ráhelyezett bádoglep. Közövel megrendszabályozott vjrágágyrajzok, mintha a természetnek az üde kis teremtményei mindnyájan rendőri felügyelet alatt állának. És nyirott, csupa nyirott bokrok, mintha ezeknek nem a szerves életre született növényeknek itt se szervezetük, águk, se növekedésük, fejlődésük nem volna. árnyékuk sincsen, talán hogy valami félelmetes rendbontó elem meg ne lapulhasson árnyékukban.

A magyar természettől idegen, halálosan idegen ez az abszolutizmus-stílus, ez a fejlődést, növekedést nem ismerő növény-rendszabályzat. A falak és szobák geometriai formavilágában elfáradó kedélyű nagyvárosi embernek éppen a szabadság és természetesség érzése kellene az üdülőkertekben, a maga egyénisége és belső törvényei szerint tenyész- változatos növényzet, nyári hévségben árnyas kanyargó utak, meghitt beszélgető zugolyok, lombsuttogással és madárdallal.

Ellenben néhány év óta Budapesten mindinkább elterjednek, bizonyára nem a lakosság megkérdezése alapján, hanem felsőbb parancsra a francia parkok és ezeknek újabb német expresszionista rajzu változataik. Kijrtják a régi szépen felnőt fák is és helyettük gömbakácokat dugnak a földbe, homokpuszták talajkötő kezdetleges fájának azt a változatát, melynek alakja ostobább a tollseprónél és jelképe utainkon a virágtalanságnak és meddőségnek. Francia parkot telepítettek igen jellemzően az országháza elé is a régi szabad növésű park helyére. A Kossuth-szoborhoz vezető gyászallétól végig a legrepresentán-

sabb magyarországi köztér csupa nyirott bokor. bádogarcu fabábok glédája, árnyékuk nincs, águk nincs, madár nem száll rájuk soha, ezek a bádog-fák nem suttognak, halálos mozdulatlanú ciprusok. Itt nyáron a csak disznek való padokon nem lehet ülni, mert a gyilkos hőség ellen nem véd semmi, mintha csak arra volna az egész, hogy ezt a teret hét géppuska egy félperc alatt elintézhesse. Az egész parkot egy rendeletre huszonnégy óra alatt meg lehet csinálni és másik huszonnégy óra alatt teljesen másik geometriai mintázatot lehet helyébe csinálni egy következő hivatali-utód elenrendelével.

Budapest lakossága nem mehet mindegy szabad félórájában ki a hegyek közé, szükése volna itt a város belsejében is üdülőparkokra. Hát ezekben az abszolutizmus-stílusú kietlen üregekben nem üdül és nem is üdülhet. Talán egy két főhivatalnok, aki politikai teendői közt talán kedélyölő vén podagrája miatt csak egy-két percre ér rá letekinteni előkelő bürója ablakából a térre, ez a tér nem fárasztó látvány, de a budapesti embereknek, gyermekeknek és nőknek egészen más, élő és üdítő köztertek kellene. Csakhogy őket nem kérdezik, nem is az ő számukra valók ezek a terek. Párisban már rég elhagyták a versaillesi parkstílusban való parktelepítést, nálunk most van meg a francia parknak való atmoszféra.

Próbálja bárki, bármely nyári napon megszámolni, hogy hány ember üdül például az Országház-téren és hány ugyanakkor, akár a tiszter is kisebb Döbrentei-téren. Vagy próbálna bárki is megszavaztatni a parkok látogatóközönségét, hogy ugyan ki nek kellene itt a francia parkok? Persze nem korlátozott, őszinte titkos szavazattal.

Vagy ezt a szavazást csak említeni is: már forradalom?